

тис.), Латвії (35,5 тис.), Данії (30,3 тис.), Норвегії (28,9 тис.), Угорщині (28,3 тис.); від 10 тис. – до 20 тис. осіб – у Греції (20,2 тис.), Хорватії (18,0 тис.), Кіпрі (11,5 тис.); а також у Словенії (6,9 тис.), Люксембурзі (4,7 тис.), Ісландії (1,9 тис.), Мальті (1,5 тис.) та Ліхтенштейні (360 осіб). Еміграція з України до Канади за період з 01.01.2022 р. до 28.05.2023 р. становила 227751 особи, в тому числі 156280 осіб за програмою СUAЕТ (канадсько-українського дозволу на екстрені поїздки).

**Комлев Олександр Олександрович, Бейдик Олександр Олексійович, Бортник
Сергій Юрійович, Філоненко Юрій Миколайович**

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Мелітопольський
державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Jan Kochanowski
University of Kielce, Ніжинський державний педагогічний університет імені Миколи Гоголя.*

РОЛЬ ГЕОГРАФІЇ В СУЧАСНІЙ ВІЙНІ

«Блаженний той, хто цей світ відвідав в його хвилини рокові». Такі думки часто навідуються, коли чуємо, що війна, яка нині відбувається в Україні, найбільша в ХХІ столітті за масштабами, нова за змістом, і яка здатна кардинально змінити існуючий світоустрій і ментальність як окремих людей, так і суспільства в цілому. Оскільки, вперше на теренах розвинутої території відбувається зіткнення 2 різних світоглядів - минулого (середньовічного) і сучасного (цивілізованого) світів. У війні, яка відбувається в Україні, застосовуються традиційна (конвенційна) зброя, але і новітні її види, які здатні знищувати геть усе. Україна нині стала полігоном, де випробовуються не тільки принципово нові високотехнологічні види зброї наступального і оборонного характеру, але періодично стає реальністю досі табульована тема використання (поки на тактичному рівні) зброї масового знищення (ядерної, хімічної, бактеріологічної), передбачається як це може вплинути на проведення окремих військових операцій, усю війну, але і наступні процеси (екологія, міграції населення, економіка).

Сучасна війна (не тільки в Україні) піднімає і питання, які менш значні для світу, але важливі для «ефективності» самої війни. Зокрема, про роль природнього середовища в сучасній війні? На наш погляд, природнє середовище залишається важливим її чинником, оскільки війна в ньому відбувається. Досвід, накопичений військовою метеорологією, гідрологією, геоморфологією, топографією дозволяє робити висновки, що погода, клімат, рельєф, річки і інші водні об'єкти, гірські породи, що складають поверхню, рослинність, які в комплексі і окремо вивчає фундаментальна наука про Землю - географія, не можуть «обійти»

не тільки конвенційна, але і сучасна високотехнологічна зброя. Ми є свідки як у ЗМІ військові фахівці відкрито обговорюють проблеми, які виникають при плануванні військових дій на усіх рівнях, а особливо на тактичному і оперативному. На терміни їх початку, проведення окремих фаз, характер дій (наступ, оборона), види озброєння тощо природно-географічні чинники впливають суттєво, зокрема погода, стан ґрунтів, рельєф, гідрографія, рослинність («зеленка»). Військові теоретики вважають, що у сучасних війнах основним видом військ і далі буде піхота. При наступі вона супроводжуватиме супертанки та іншу сучасну військову техніку. Різноманітні дрони, більшість яких летять низько і використовують складки (рельєф) поверхні.

Сучасна війна ставить нові завдання перед географічними науками у вивченні власних об'єктів досліджень, використання в них переваг комплексного підходу. На наш погляд, тут може знадобитись і досвід війн минулого, зокрема узагальнений в трактаті Сунь цзи «Мистецтво війни» (особливо в її розділах «Планування» і «Місцевість»), описаний в фундаментальній праці Р. і Т. Дюпюї «Історія воєн».

Автори матеріалу мають власний досвід комплексного використання географічної інформації при вирішенні завдань оборонного характеру в зонах морського узбережжя України. В геоморфолітосфері в географічній оболонці території України нами досліджені приховані природні об'єкти – поховані долини, які разом утворюють цілу підземну логістичну інфраструктуру, яка може бути використана у цивільних і військових сферах.

Молодецький Анатолій Емільович, Цвяткова Валентина Миколаївна

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

РЯТІВНА РОЛЬ ГЕЛІОЕНЕРГЕТИКИ ДЛЯ ЕНЕРГОСИСТЕМИ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Після повномасштабного вторгнення армії Російської Федерації в Україну однією зі стратегічних задач агресора став підриг енергетичних можливостей України. Для цього з перших днів війни використовувалися різні форми знищення або пошкодження енергогенеруючих об'єктів та енергомереж за допомогою авіаційних чи ракетно-артилерійських ударів, а дещо згодом і пряме захоплення військовими підрозділами потужних електростанцій. Так, вже на першому місяці війни російськими військами з території окупованого 2014 року Криму здійснення захоплення частини територій Херсонської та Запорізької областей та міста Енергодар - найбільшого в Україні та Східній Європі